

ЗАТВЕРДЖЕНО

Міністр
освіти і науки України

« _____ » _____ 20_ _
р.

ПОГОДЖЕНО

Голова Національного агентства із
забезпечення якості вищої освіти

« _____ » _____ 20_ _ р.

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Перший (бакалаврський)

(назва рівня вищої освіти)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ бакалавр

(назва ступеня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 01 Освіта

(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 014 Середня освіта

(код та найменування спеціальності)

ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ

014.01 Середня освіта (українська мова та література)

(код та найменування спеціалізації)

Видання офіційне

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київ

2016

ЗМІСТ

I. Преамбула	3
II. Загальна характеристика	5
III. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти	6
IV. Перелік компетентностей випускника	7
V. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання	9
VI. Форми атестації здобувачів вищої освіти	12
VII. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти	13
VIII. Перелік нормативних документів, на яких базується стандарт вищої освіти	14

I. Преамбула

1. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти, ступеня вищої освіти – бакалавр.

Галузь знань – 01 Освіта, спеціальність – 014 Середня освіта, предметна спеціалізація – 014.01 Середня освіта (українська мова та література).

2. Розроблено науково-методичною підкомісією 014-1 Середня освіта (мови та літератури), затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України № 375 від 6 квітня 2016 року.

Розробники стандарту:

- *Ніколенко Ольга Миколаївна*, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (голова підкомісії 014-1 Середня освіта (мови та літератури));
- *Любарець Наталія Олексіївна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри зарубіжної літератури Інституту філології Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка (заступник голови підкомісії 014-1 Середня освіта (мови та літератури));
- *Гаманюк Віта Анатоліївна*, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри німецької мови та літератури з методикою викладання Криворізького державного педагогічного університету;
- *Калініна Лариса Вадимівна*, кандидат педагогічних наук, професор кафедри міжкультурної комунікації та прикладної лінгвістики Житомирського державного університету імені Івана Франка;
- *Маленко Олена Олегівна*, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства і лінгводидактики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (секретар підкомісії 014-1 Середня освіта (мови та літератури));
- *Мафтин Наталія Василівна*, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Інституту філології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;
- *Мединська Наталія Миколаївна*, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та методик викладання Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука»;
- *Овсієнко Людмила Миколаївна*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української лінгвістики і методики навчання, заступник декана філологічного факультету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»;
- *Шехавцова Світлана Олександрівна*, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри романо-германської філології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

3. Попередню експертизу проекту стандарту здійснили: член Науково-методичної ради МОН Булава Леонід Миколайович та голова НМК 2 з предметної освіти та спорту Матяш Ольга Іванівна.

4. Рецензенти, які здійснили фахову експертизу проекту стандарту:

5. Розробниками стандарту враховані результати обговорення, зокрема, пропозиції й зауваження, які надійшли від .....(заповнюється після експертизи та громадського обговорення: перелічити установи, прізвища та ініціали осіб, які внесли суттєві пропозиції і які враховані підкомісією)

II. Загальна характеристика

Рівень вищої освіти	Перший
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	01 Освіта
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціалізація	014.01 Середня освіта (українська мова та література)
Обмеження щодо форм навчання	Без обмежень
Освітня кваліфікація	Бакалавр освіти (за предметною спеціалізацією «Українська мова та література»)
Професійна кваліфікація	Порядок присвоєння професійної кваліфікації визначається органом, який затвердив відповідний професійний стандарт. До введення професійного стандарту й початку роботи органу, який присвоює професійну кваліфікацію, за умов успішної атестації здобувачів вищої освіти, вищим навчальним закладом присвоюється професійна кваліфікація <i>«Учитель української мови та літератури»</i> .
Кваліфікація в дипломі (освітня та професійна)	Бакалавр освіти (за предметною спеціалізацією «Українська мова та література»). Учитель української мови та літератури.
Опис предметної області	<p>Об'єкт вивчення: освітньо-виховний процес у закладах середньої освіти (українська мова та література).</p> <p>Цілі навчання: формування професійних компетентностей майбутніх учителів української мови та літератури основної (базової) середньої школи.</p> <p>Теоретичний зміст предметної області: українська мова, мовознавство, українська література, літературознавство, методика викладання української мови в ЗНЗ, методика викладання української літератури в ЗНЗ, педагогіка і психологія середньої освіти.</p> <p>Методи і засоби: загальнонаукові, філологічні й психолого-педагогічні методи, сучасні методи навчання української мови та літератури (теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі методи навчання, методи</p>

	самостійної роботи, контрольні-оцінювальні методи), способи організації навчально-виховного процесу, технології урочної й позаурочної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах. Інструменти та обладнання: набуття методик навчання й виховання у процесі викладання української мови та літератури в середній школі; умінь і навиків використання навчальних, наукових, методичних, мультимедійних, Інтернет-джерел і відповідного обладнання в освітньому процесі; умінь і навиків створення власного навчально-методичного забезпечення предмета; накопичення, узагальнення й передавання педагогічного досвіду з допомогою сучасних засобів (ІКТ та ін.).
Академічні права випускників	Мають право продовжити навчання на другому рівні вищої освіти
Працевлаштування випускників	Основна (базова) середня школа

III. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

Обсяг освітньої програми у ЄКТС	<p>На базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 11 років обсяг освітньої програми становить 240 кредитів ЄКТС. На базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 12 років, або на базі молодшого спеціаліста, обсяг освітньої програми становить 180 кредитів ЄКТС.</p> <p>Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення формування загальних і спеціальних компетентностей, визначених поданим стандартом вищої освіти.</p> <p>Мінімальний обсяг практик: виробничої – не менше 5 % обсягу освітньої програми, навчальних – не менше 5 % обсягу освітньої програми.</p>
--	---

IV. Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.
-----------------------------------	---

<p>Загальні компетентності</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. 2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. 4. Здатність працювати в команді. 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях. 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. 8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 9. Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності. 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
<p>Предметні (спеціальні фахові) компетентності</p>	<p>ПК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності.</p> <p>ПК 2. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови та літератури на підставі передового українського й міжнародного досвіду, ефективні методи й освітні технології навчання.</p> <p>ПК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з української мови та літератури, аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою корекції й оптимізації навчально-виховного процесу.</p> <p>ПК 4. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови й літератури в загальноосвітніх навчальних закладах, практиці навчання української мови й літератури.</p> <p>ПК 5. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.</p>

ПК 6. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ПК 7. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, культурного кругогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ПК 8. Здатність критично осмислювати нові художні тенденції, використовувати фахові знання з літератури, уміння й навички в галузі порівняльного літературознавства для аналізу літературного процесу.

ПК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ПК 10. Здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України.

ПК 11. Здатність до критичного аналізу, діагностики та корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання української мови та літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ПК 12. Здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПК 13. Здатність доцільно використовувати й створювати сучасне навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять.

ПК 14. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організувати ефективну

	<p>комунікацію між учасниками освітнього процесу (учнями, учителями, батьками та ін.), дотримуватися етичних норм у професійній діяльності та впроваджувати їх в освітній простір і суспільство.</p> <p>ПК 15. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей.</p> <p>ПК 16. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.</p>
--	--

V. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання

<p>Знання:</p>	<p>ПРЗ 1. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури.</p> <p>ПРЗ 2. Обізнаний із елементами теоретичного й експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методами їхньої реалізації.</p> <p>ПРЗ 3. Знає основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різнорівневу (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 4. Знає провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.</p> <p>ПРЗ 5. Знає державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з української мови та літератури для ЗНЗ та практичні шляхи їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.</p> <p>ПРЗ 6. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p>
-----------------------	--

<p>Уміння:</p>	<p>ПРУ 1. Уміє організувати навчальний процес у ЗНЗ (співпрацю в команді), реалізувати професійно-практичні засади навчання української мови та літератури, керувати пізнавальною діяльністю учнів.</p> <p>ПРУ 2. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.</p> <p>ПРУ 3. Володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний вдосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень.</p> <p>ПРУ 4. Володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної культури.</p> <p>ПРУ 5. Розрізняє епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі української літератури за їх сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства.</p> <p>ПРУ 6. Порівнює мовні та літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.</p> <p>ПРУ 7. Використовує гуманістичний потенціал української літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.</p> <p>ПРУ 8. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати й редагувати тексти фахового змісту.</p> <p>ПРУ 9. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови та літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії.</p> <p>ПРУ 10. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й</p>

	<p>обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p> <p>ПРУ 11. Уміє вдосконалювати набуту під час навчання кваліфікацію.</p>
Комунікація:	<p>ПРК 1. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування.</p> <p>ПРК 2. Організовує співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).</p> <p>ПРК 3. Керується у своїй діяльності принципами толерантності, творчого діалогу, співробітництва, взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.</p> <p>ПРК 4. Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.</p>
Автономія і відповідальність:	<p>ПРА 1. Здатний учитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.</p> <p>ПРА 2. Здатний аналізувати соціально й особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів.</p> <p>ПРА 3. Здатний організовувати, аналізувати, критично оцінювати, нести відповідальність за результати власної професійної діяльності.</p> <p>ПРА 4. Забезпечує охорону життя й здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.</p>
VI. Форми атестації здобувачів вищої освіти	
Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється у формі комплексного кваліфікаційного екзамену.
Вимоги до комплексного	Комплексний кваліфікаційний екзамен має на меті встановлення освітньої та професійної кваліфікації і включає

кваліфікаційного екзамену	завдання для перевірки результатів навчання з теорії й історії української мови та української літератури, теорії й методики навчання за спеціальністю й предметною спеціалізацією.
--------------------------------------	---

VII. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення

якості вищої освіти

У ВНЗ повинна функціонувати система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів і процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу й періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, зокрема й самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення ефективної системи запобігання й виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;
- 9) інших процедур і заходів.

Система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за поданням ВНЗ оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до

системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, та міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.

VIII. Перелік нормативних документів, на яких базується стандарт вищої освіти

1. Закон України «Про вищу освіту». <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Національна рамка кваліфікацій. Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
3. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010.– К. : Видавництво «Соцінформ», 2010.
4. Перелік галузей знань і спеціальностей – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
5. Наказ МОН України від 01.06.2016 за №600 «Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» - http://old.mon.gov.ua/files/normative/2016-06-01/5555/nmon_600.zip
6. Наказ МОН України від 31.05.2016 за №506 Про затвердження Переліку предметних спеціалізацій спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)», за якими здійснюється формування і розміщення державного замовлення та поєднання спеціальностей (предметних спеціалізацій) в системі підготовки педагогічних кадрів. - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0798-16>
7. Порядок внесення інформації, яка повинна міститися в документах про вищу освіту державного зразка. Постанова Кабінету міністрів України від 5 травня 2016 р. № 325: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249014993/>

Професійний стандарт учителя на момент укладання стандарту вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта відсутній.